

PSL – Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg

NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP IN LIMBURG

1975 - 2015

Nummer 2 juni 2015

PSL - Nieuws is een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg. Deze studiegroep is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg te Roermond.

PSL – Nieuws komt twee- tot vier maal per jaar uit (afhankelijk van het aanbod aan artikelen). De doelstelling van deze nieuwsbrief is publicaties mogelijk te maken over paddenstoelen en aanverwante zaken. Ook willen we veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen om hun bevindingen te rapporteren.

De redactie bestaat uit Reimund Salzmänn, Henk Henczyk en Olaf Op den Kamp.

Aanwijzingen voor de auteurs:

Artikelen dienen in de regel niet langer te zijn dan 6 pagina's. Indien er redenen zijn om een artikel uitgebreider te maken, dient de auteur hierover overleg te plegen met de redactie.

De teksten kunnen worden aangeleverd per e-mail of op een USB-stick.

Auteurs ontvangen geen drukproeven. Kleine wijzingen in de tekst mogen door de redactie worden aangebracht zonder overleg met de auteur.

Overname van de artikelen en/of illustraties is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

Plaatsing van de artikelen hoeft niet te betekenen, dat de vermelde meningen en gegevens het inzicht van de redactie weergeven.

Artikelen kunnen gestuurd worden naar:

Reimund Salzmänn, Achter de Heggen 11, 6373 XB Landgraaf

e-mail: reisalzmänn@gmail.com

De Grote knoflooktaailing (*Mycetinis alliaceus*) in het Kasteelpark te Elsloo.

Jo Bollen, Het Einde 39, 6181 JS Elsloo.

Tijdens een inspectie naar parasitaire zwammen op de 509 genummerde bomen in het Kasteelpark werden op 18 november 2014 enkele mycena-achtige vruchtlichamen aangetroffen. Opvallend waren de lange zwarte stelen en naderbij komend werd onmiddellijk een sterke knoflookgeur waargenomen. Deze "lange reus" verdween opgevouwen in het verzameldoosje en op weg naar huis peinsde ik erover na welke mycena dit wel zou kunnen zijn; zou er ook een Knoflookmycena bestaan? Onder de microscoop werd onmiddellijk duidelijk dat dit geen mycena was; er waren talrijke clavate en fusiforme cheilocystiden en ook caulocystiden te zien.

BESCHRIJVING VAN DE SOORT

Mycetinis alliaceus (Jacquin) Eale ex AW Wilson & Desjardin.

Syn.: *Marasmius alliaceus* (Jacquin 1773 ex Fries 1821) Fries 1838.

Grote knoflooktaailing.

MACROSCOPISCH

Hoed: 30-50 mm in doorsnede, convex, later vlak uitspreidend, glad, mat, eerst bleek, later bruin met donkerder centrum, rand scherp, indien vochtig doorschijnend gestreept en bleker van kleur.

Lamellen: wijd uiteen, dik, aangehecht, vuilwit tot crèmekleurig, oud met iets roze zweem.

Steel: 160-185 x 3-4 mm, vanaf de berijpte, bleke, top, geheel zwartachtig de basis verdikt, wortelend, steel oppervlak duidelijk gestreept en fijn viltig, witachtig bepoederd.

Geur zeer sterk naar knoflook, zelfs sterker als verse knoflookteentjes.

MICROSCOPISCH

Sporen: breed elliptisch, 7-11 x 6-7,5 µm, glad, hyalien, inhoud met fijne druppeltjes, basidien 4 sporig; **cheilocystiden:** (zeer talrijk); **pleurocystiden:** (duidelijk minder) smal clavaat, fusiform, deels dikwandig, 35-70 x 5-12 µm, met gespen; **caulocystiden:** talrijk. **Hoedhuid:** bestaande uit brede clavate cellen, 20-40 x 8-15 µm, voorzien van gespen.

VERSPREIDING

De vondst werd gedaan op 18 november 2014 in het Kasteelpark te Elsloo.

In de Beknopte Standaardlijst 2013 wordt de soort vermeld als zeer zeldzaam (3-6 vindplaatsen).
Verspreidingsatlas Paddenstoelen laat de soort zien in slechts enkele uurhokken.

OPMERKINGEN

Onmiskkenbaar door de lange zwarte steel en de zeer sterke knoflookgeur. Doch er zijn nog een tweetal *Marasmius* soorten met deze knoflookgeur, maar deze bezitten een veel kortere steel.

DANKWOORD

Aan de redactie voor tekstcontrole en aan de Beheercommissie Landgoed Elsloo voor verkregen toestemming.

LITERATUUR

- Arnolds, E. & van den Berg, A. 2013. Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen. Ned. Mycologische Vereniging
- Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1991. Pilze der Schweiz. Band 3 Röhrlinge und Blätterpilze 1 teil. Verlag Mycologia Luzern.
- Garnweidner, E. Paddenstoelen. Thieme Baarn.
- Haas, H. & Schremp, H. Zeldzame Paddenstoelen. Thieme & Cie - Zutphen.
- Keizer, G. 1997. Paddenstoelen encyclopedie. Rebo Productions.
- Michael, E. *et al.* 1977. Handbuch für Pilzfreunde, band III, Blätterpilze. Gustav Fischer, Verlag Jena.
- Moser, M. 1983. Die Röhrlinge und Blätterpilze. Gustav Fischer, Verlag Stuttgart.
- Phillips, R. 1981. Paddenstoelen, Schimmels van West-Europa. Het Spectrum Utrecht / Antwerpen.
- Ryman, S. & Holmåsén, I. 1992. Über 1.500 Pilzarten ausführlich beschrieben. Bernhard Thalacker, Verlag Braunschweig.
- Vermeulen, H. 1999. Paddenstoelen, Schimmels en Slijmzwammen van Vlaanderen. Uitgever; De Wielewaal Turnhout.

Winterexcursie Stammenderbos

Henk Henczyk, Meidoornstraat 39, 6417 AN Heerlen

Op zaterdag 31 januari 2015 werd voor de tweede keer in de historie van de PSL - een winterexcursie gehouden of anders gezegd een houtzwammenexcursie.

Liefst 15 deelnemers meldten zich om 10.00 uur voor vertrek. Enkele dagen tevoren was de laatste sneeuw gesmolten en onder een stralende winterzon werden er heel wat soorten gezien. Rond het voormalige Retraitehuis werden 63 soorten genoteerd. Enkele leuke vondsten : een exemplaar van de Rode kelkzwam (*Sarcoscypha coccinea*), altijd een prachtige verschijning.

Ook een niet-houtzwam werd genoteerd en wel de Donsvoetbundelzwam (*Meotatomyces dissimulans*), een typische winterzwam.

Klapstuk van de dag was ongetwijfeld een grote bundel van de Gewone oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*) op een staande dode Beuk. Tientallen vruchtlichamen sierden de stam en even zovele foto 's werden ervan gemaakt : een mooie afsluiting van een fijne excursie.

De ondergang van een Nevelzwam (*Clitocybe nebularis*).

Peter Eenshuistra, Henri Uijtenbroeckstraat 24, 5913 WE Venlo

Heksenkring van Nevelzwammen, Bunderbos, 12 november 2012 (Foto: Jo Bollen)

De Nevelzwam (*Clitocybe nebularis*) is een fraaie, forse paddenstoel die vrij laat in de herfst verschijnt. De Nevelzwam is lichtgrijs tot beige grijs. De hoed kan een doorsnede van 20 cm bereiken. Het mycelium onder de grond verteert dood plantaardig materiaal. Het mycelium kan afmetingen van soms wel 10 meter diameter bereiken en dan kunnen hekstenkringen van tientallen exemplaren ontstaan.

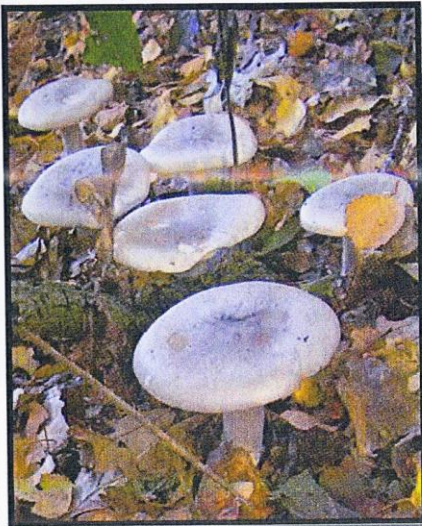

Foto 1: Gezonde Nevelzwammen.

Foto 2: Rimpels en wratten; de eerste ziekte verschijnselen.

Zie foto 1 voor een stukje van de kring. De soort is algemeen. Meestal wordt de nevelzwam "gelukkig" enkele weken oud, maar soms wordt ze "ziek". Foto 2 laat een sterk gerimpeld exemplaar zien waarop enkele witte wratten ter grootte van enkele millimeters zijn ontstaan. De kenners weten het al: de Nevelzwam is geïnfecteerd door de Parasietbeurszwam (*Volvariella surrecta*). Foto 3 laat zien hoe de kleine witte bolletjes zich binnen een week tot paddenstoeltjes van 1 – 3 cm ontwikkelen. Ze zijn nog erg licht en voor een deel door een dik vlies, de volva, omgeven. Het mycelium van de Parasietbeurszwam verteert de gehele Nevelzwam. Het plaatje rechtsonder laat enkele dagen later oude, vuilgrijze exemplaren van de Parasietbeurszwam zien. De aanvankelijk witte lamellen worden vuilroze gekleurd door de rijpe sporen. Van de hoed van de Nevelzwam is alleen nog wat vuile, beschimmelde drab overgebleven. De foto's zijn de eerste twee weken van november 2014 vlak naast de hangar van de zweefvliegclub op de Grote Heide Venlo gemaakt. De deelnemers van de PSL-Wasplatenexcursie op 8 november 2014, hebben zelf foto's kunnen maken. De Parasietbeurszwam is vrij zeldzaam maar staat niet meer op de meest recente Rode Lijst. Vorig jaar kwam de soort op meerdere plaatsen tevoorschijn.

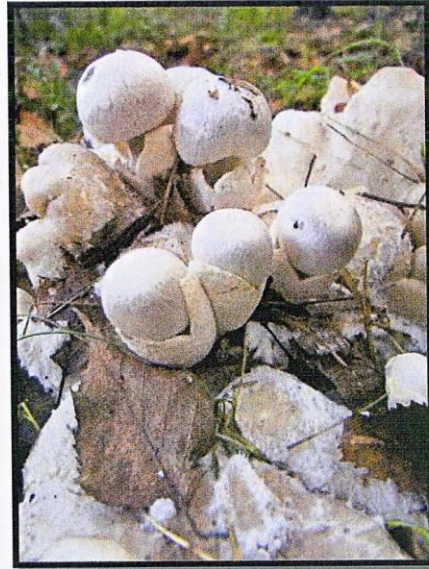

Foto 3: Mooie verse Parasietbeurszwammen.

Foto 4: Oude Parasietbeurszwammen op de stoffelijke resten van de Nevelzwam.

Wintertijd en paddenstoelen.

Finy Wolfs, Kloosterweg 5, 6301 WK Valkenburg aan de Geul

Normaal begin je een zin niet met een vraag. Toch overwegen we vaak, wat te doen in de gure wintertijd? Welnu, afgelopen winter was zeker niet guur, maar ronduit zacht. Daarnaast was het de afgelopen tijd ook zeer droog en dat roept natuurlijk terecht de vraag op wat dit gaat doen met al die paddenstoelensorten die we gewend of niet gewend zijn te vinden.

De wintertijd leent zich natuurlijk uitstekend voor het archiveren van alle gegevens van afgelopen seizoen. Je kijkt nog eens terug naar wat het afgelopen jaar heeft gebracht op paddenstoelengebied en tegelijkertijd wil je ook weer graag vooruit kijken. Je gaat op pad alleen of met iemand mee. Welnu, ik leerde een deel van de Teverener Heide kennen onder leiding van Reimund. Dit is dan wel geen Nederlands grondgebied, maar wel een interessant heidegebied en heel anders dan waar ik doorgaans loop. In een nieuw onbekend gebied ben je even niet zo zeker meer, maar omdat je door de excursies toch al wat achtergrondkennis hebt opgedaan, loop je met open vizier op zoek naar de paddenstoelen. Zelfs tijdens de droogte vonden we toch nog genoeg soorten in deze winter en op 24 februari 2014 was het ronduit warm. Het heidegebied brengt heel andere paddenstoelen voort. Natuurlijk inherent aan de vegetatie, bomenwereld en bodemstructuur.

We kregen mooie soorten onder ogen zoals bv. Vermiljoenhoutzwam (*Pycnoporus cinnabarius*) altijd mooi om te zien, Gewone franjezwam (*Thelephora terrestris*), veel Winterhoutzwam (*Polyporus brumalis*), maar voor mij was de Krulhaarkelkzwam (*Sarcocypha austriaca*) wel een heel bijzondere soort.

Foto 1: Gezonde Nevelzwammen.

Foto 2: Rimpels en wratten, de eerste ziekte verschijnselen.

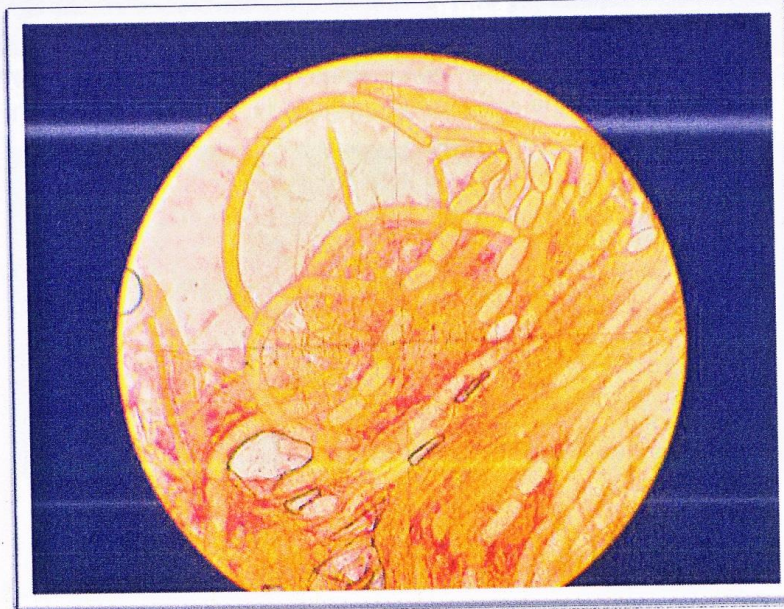

Deze soort had ik nog nooit eerder gezien en überhaupt kom ik kelkzwammen zelden tegen. Toen ik deze dan ook ontdekte was ik in mijn nopjes. Mijn blik werd getrokken door een aantal Peervormige stuifzwam (*Lycoperdon pyriforme*) aan de rand van het heide-bosgebied. Ik kroop door de randbegroeiing heen, onder struwelen, Els, Hazelaar en plots verscheen een groot aantal van de Krulhaarkelkzwam (*Sarcocypha austriaca*) in beeld. Natuurlijk in extase.

De groeiwijze was min of meer in groepsverband. Allen bleken ze een lange steel te hebben die groeiden op houtresten ondergronds en uitmondde in een kelk bovengronds. Bekijk je de steel en de onderkant van de kelk, dan zie je duidelijk de haren, viltachtig. Vuilwit tot roze van kleur. De binnenkant van de kelk is mooi rood. Zeer intens van kleur en het oppervlak is glad.

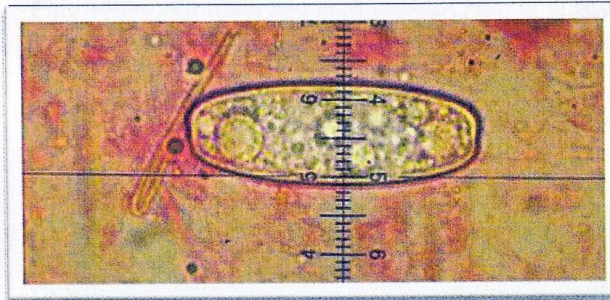
Bij het maken van een preparaat voor onder de microscoop, blijkt het vlees erg taai. Met een dwarsdoorsnede kun je mooi de haren aan de buitenkant zien. Een wirwar van cilindrische enigszins kronkelige cellen zeer sporadisch gesepteerd.

Neem je een stukje van de rode bovenkant, het hymenium, dan kun je de 8-sporige asci goed zien.

Deze zijn aan de top wat afgeplat en hyalien. De sporen liggen apart. Dus niet naast elkaar of door elkaar. Deze zijn ellips en aan de einden afgeplat of ingedeukt.

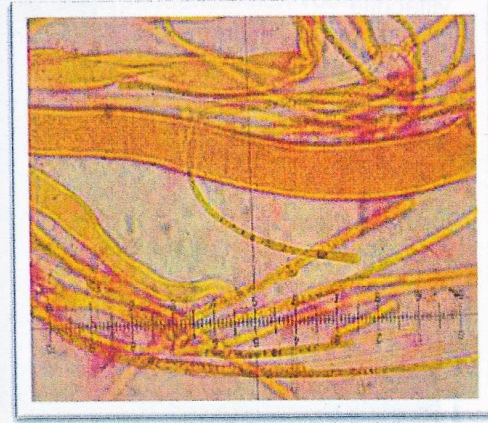
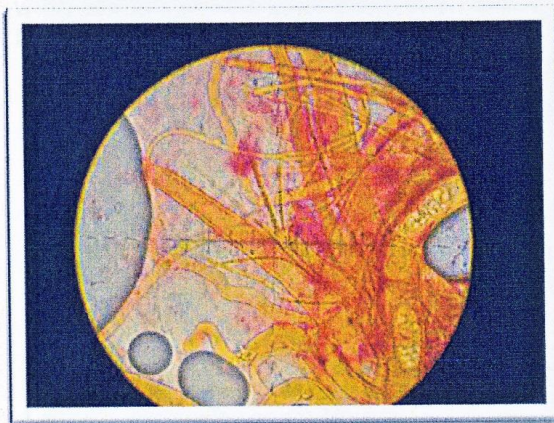

Beiden zijn duidelijk zichtbaar. De sporen zijn glad en dubbelwandig. Ze vertonen in de kern druppelvorming, waarbij bij rijpheid tamelijk grote druppels aan de uiteinden te zien zijn. Bij onrijpe sporen zijn die oliedruppels minder goed te zien en lijkt het één massa. De

sporenmaten variëren van (32-43) x (13-17) naar gelang hun rijpheid.

De parafysen zijn dun en in Melzer is de incrustatie goed zichtbaar. De parafysen zijn deels geïncrusteerd en iets dikker dan waar geen incrustatie zichtbaar is in het hyaline deel. Daarnaast kun je zien dat deze aan de top breed gebogen zijn als een staf.

In een droge periode waarin je eigenlijk niet heel veel verwacht te vinden, is een vondst als de Krulhaarkelkzwam natuurlijk een erg leuke vondst. Het is bekend dat deze soort merendeels in de winter zichtbaar wordt, zelfs net na het verdwijnen van sneeuw.

Literatuur:

- E.Arnolds, Th.W.Kuypers, M.E.Noordeloos, Overzicht van de paddenstoelen in Nederland. NMV 1996
- R.Phillips: Paddenstoelen van west Europa. Spectrum Utrecht 1993
- G.J.Keizer: Paddenstoelen-encyclopedie. Lisse 2003
- J.Breitenbach & F.Kränzlin: Pilze der Schweiz. Band 1 Ascomyceten. Verlag Mykologia Luzern 1984
- H. Vermeulen: Paddenstoelen, schimmels en slijmzwammen van Vlaanderen. Natuurvereniging vzw De Wielewaal, Turnhout 1999

Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* (FR.)Fr.) eindelijk gevonden op de Brunssummerheide.

Reimund Salzmänn, Achter de Heggen 11, 6373 XB Landgraaf

Op 8 december 2014 ontving ik een e-mail van Henk Henczyk met de mededeling dat hij nu eindelijk de Dennenslijmkop in de Brunssummerheide gevonden had. Erbij zaten een gedetailleerde vindplaatsbeschrijving en een uitnodiging om eens te gaan zoeken.

Ik begon mijn speurtocht naar de voor mij onbekende Dennenslijmkop, op NMV Verspreidingsatlas Paddenstoelen. Hier valt te lezen dat er twee variëteiten bestaan: de Bruine Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* (FR.)Fr. var. *hypothejus*) en de zeer zeldzame Oranje dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* var. *aureus* (Arrh.) Imler.). Natuurlijk heb ik op de vindplaats intensief gezocht naar de Oranje Dennenslijmkop, maar ik kan het nu al verraden – ik heb hem niet gevonden.

Hieronder de eerste algemene informatie uit de Verspreidingsatlas:

De Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* (FR.)Fr.) een Rode Lijst soort KW en een selectieve aandachtsoort in het Meetnet is vrij zeldzaam (z). Ze komt voor in droge, arme naaldbossen op humusarm zandgrond voornamelijk in P (Pleistocene zandgronden) en vormt ectomycorrhiza met den (*Pinus* sp.).

In Zuid-Limburg is de soort na 1990 maar een keer gemeld uit de Schinveldse bossen. De foto's laten een heel mooie kleine paddenstoel zien. Nu wist ik het zeker die moet ik op de foto hebben.

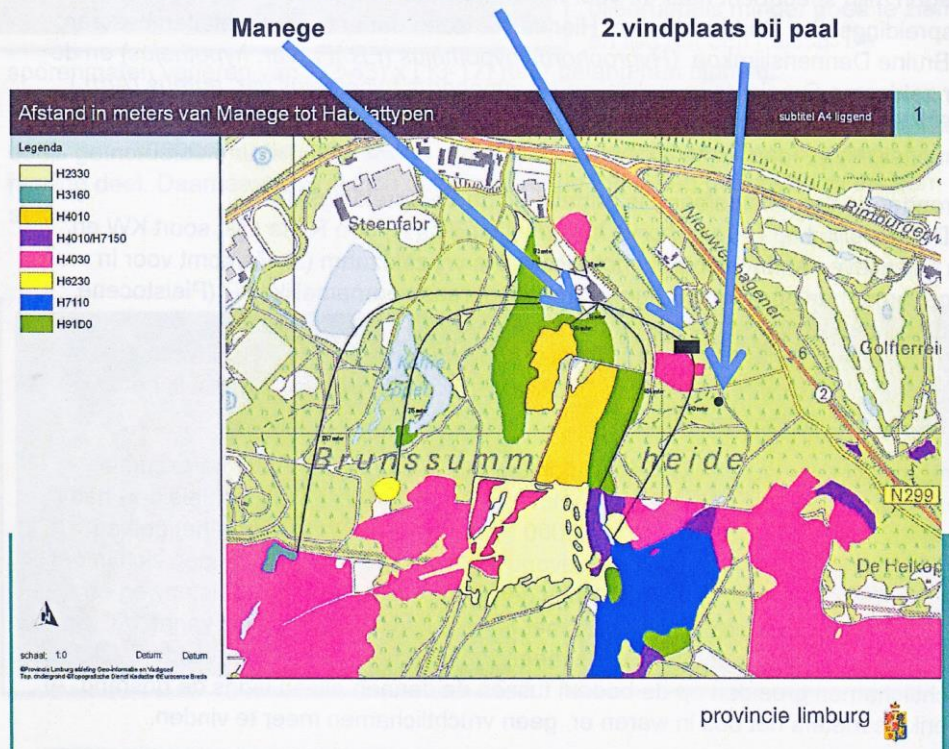
Mijn aandacht ging nu uit naar de vindplaats. Als voorbereiding voor de excursie - Brunssummerheide- Roode Beek - in het voorjaar 2014 (ik was excursieleider) had ik een gedetailleerde kaart met Natura 2000 habitattypen gevonden van het gebied waar Henk de Dennenslijmkop had gevonden. De vindplaatsen bevonden zich in een steile helling uitgaand van de weg langs de Roode Beek richting Toeristenweg en de L-299 langs de bosrand (dennenbos) met Struikhei (*Calluna vulgaris*) vanaf 1/3^e van de helling tot boven. In totaal werden meer dan 30 vruchtlichamen gevonden. Alle vruchtlichamen groeiden op de bodem tussen de dennen alleen langs de bosrand. Al na enkele meters het bos in waren er geen vruchtlichamen meer te vinden.

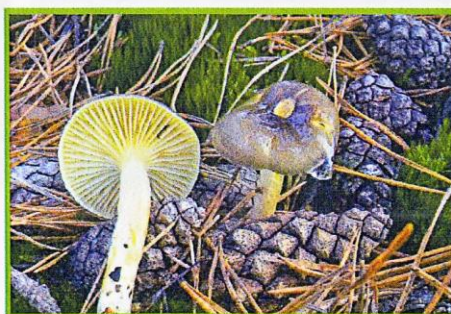
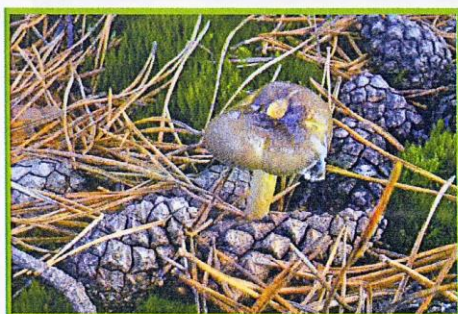

Kaart 1:

Habitattype H4030 Droge Europese heide: Dit habitattype betreft Struikhei-begroeiingen op voedsel- en mineraalarme zandgronden in de Atlantische en subatlantische regio van Europa.
Ecocodes Beknopte Standaardlijst 2013:Ha 5.1 Genisto-Callunetum (Struikhei)
1. vindplaats Dennenslijmkop

Uit: Natura 2000 Concept-Beheersplan Brunssummerheide 9. Augustus 2009 Bijlage 1 Vergunning Manege Brunssummerheide; bewerkt door Reimund Salzmann

De volgende interessante informatie vond ik in: Ozinga, Arnolds, Keizer, Kuiper (2013): Paddenstoelen in het Natuurbeheer – OBN preadvies paddenstoelen – Deel 2: Mycoflora per Natuurtype.

In hoofdstuk: 7.1.1 Droge heide en stuifzandheide staat de volgende tabel (p.135) en een hint richting Brunssummerheide (p.134) .....Een mooi voorbeeld van een boomheide met Grove dennen en overgangen naar droge en natte heide is te vinden in het Natura 2000 gebied Brunssummerheide.....

Tabel 7.1: Kwaliteitsindicatoren voor droge heide.

Wetenschappelijke naam	N2000 soort	FR	R Lijst	Nederlandse naam
Strooiselafbrekers				
<i>Galerina calyptata</i>		VA	KW	Oranje mosklokje
<i>Gymnopus androsaceus</i>		ZA	TNB	Paardenhaartaailing
<i>Clavaria argillacea</i>	V	VA	KW	Heideknotszwam
<i>Entoloma fernandae</i>		VA	TNB	Heidesatijnzwam
<i>Entoloma inutile</i>		Z	BE	Donkere kegelsatijnzwam
<i>Entoloma vinaceum</i>		VZ	BE	Okervoetsatijnzwam
<i>Entoloma xanthocaulon</i>		VZ	KW	Geelsteelsatijnzwam
<i>Geoglossum arenarium</i>	V	ZZ	EB	Zandaardtong
<i>Mycena pelliculosa</i>		VA	KW	Heidekleefsteelmycena
Paddenstoelen op vezelrijke mest (zie § 12.2.2)				
<i>Conocybe brunneidisca</i>		VZ	TNB	Paardenvijgbreeksteeltje
<i>Conocybe pubescens</i>		VA	TNB	Donzig breeksteeltje
<i>Panaeolus semiovatus</i>		VA	TNB	Geringde vlekplaat
<i>Poronia punctata</i>		VZ	KW	Grote speldenprikzwam
Mycorrhizavormers (in boomheide)				
<i>Amanita fulva</i>		ZA	TNB	Roodbruine slanke amaniet
<i>Coltricia perennis</i>		VA	GE	Echte tolzswam
<i>Hygrophorus hypothejus</i>	V	VA	KW	Dennenslijmkop
<i>Lactarius hysginus</i>		Z	BE	Roodbruine melkzwam
<i>Russula emetica</i>		MA	TNB	Naaldbosbraakrussula
<i>Suillus bovinus</i>		A	TNB	Koeienboleet
<i>Suillus luteus</i>		A	GE	Bruine ringboleet
<i>Suillus variegatus</i>		MA	BE	Fijnschubbige boleet

Hier kun je zien, dat de Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus*) een Natura 2000 soort is, dus extra bescherming verdiend en in de tekst onder het foto staat .....Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus*) is te beschouwen als een kwaliteitsindicator voor boomheide. De soort komt meer voor bij Dennen-opslag in heide dan in gesloten Dennenbossen...

Wat mij verbaast of onduidelijk is, is het feit, dat de Dennenslijmkop nog niet eerder in de Brunssummerheide is gevonden en wat de functie of invloed van de Struikhei op de groeiplaats van de Dennenslijmkop is? Helaas heb ik verzuimd om ook in de Struikhei naar vruchtlichamen te zoeken. Misschien vind je hem daar ook?

Omdat de combinatie - dennen en Struikhei - ook elders in de Brunssummerheide voorkomt moet de Dennenslijmkop op verschillende plaatsen in de Brunssummerheide te vinden zijn.

Daarmee stijgt natuurlijk ook de kans om de Oranje dennenslijmkop te vinden. Een ander kenmerk is zijn verschijnen na de eerste vorst, de Duitse naam is Frost-Schneckling. Je hoeft dus niet weken te zoeken.

Wat mij nog opviel bij het lezen van bovenstaande tabel was het feit, dat ik alle mycorrhizavormers in boomheide vaker heb gevonden rond de vindplaats van de Dennenslijmkop, behalve de Roodbruine melkzwam (*Lactarius hygginus*).

Dus Henk – de opdracht voor volgend seizoen is duidelijk : 1. nog andere vindplaatsen van de Dennenslijmkop in de Brunssummerheide vinden; 2. de Oranje dennenslijmkop vinden en 3. de Roodbruine melkzwam vinden. De jacht is geopend.

Literatuur:

Ozinga, Arnolds, Keizer, Kuyper (2013): Paddenstoelen in het Natuurbeheer – OBN preadvies paddenstoelen – Deel 2: Mycoflora per Natuurtype. Uitgeverij KNNV
Provincie Limburg (2009): Natura 2000 Concept-Beheersplan Brunssummerheide. Bijlage 1: Vergunning Manege Brunssummerheide.
<http://www.verspreidingsatlas.nl/0061069>

Bruin grondschiifje (*Discinella boudieri*, (Quel.) Boud.) op de Groote Heide in Venlo

Peter Eenshuistra, Henri Uijtenbroeckstraat 24, 5913 WE Venlo

Op 18 november 2014 vond Twan Martens platte bruine bekerzwammetjes. Hij gaf de waarneming door op Waarneming.nl met als mogelijke soortnaam Rossig ballonbekertje (*Sphaerosporella hinnulea*, Berk. & Broome). Om de soort microscopisch te onderzoeken heb ik de vindplaats op 20 november bezocht, foto's gemaakt en materiaal verzameld. De asco's groeiden op enerzijds wat lemig vochtig, anderzijds vrij grofkorrelig zand. Zie beide foto's. Er stonden enkele eenjarige dennetjes in de buurt.

Onder de microscoop bleek al meteen door de spoelvormige sporen met oliedruppeltjes dat het geen Ballonbekertje kon zijn, maar wat dan wel? Sommige sporen leken iets gesepteerd, wat mij in de tabellen op een dwaalspoor zette. Met Nordic Macromycetes en Ellis&Ellis kwam ik nergens op uit. Begin januari 2015 bezocht ik de groeiplaats opnieuw. De bruine platte schijfjes stonden er nog steeds. De soort belandde opnieuw onder de microscoop. De sporen waren nog steeds spoelvormig, maar septen waren nu nergens te zien. Wel lagen de oliedruppels soms dicht tegen elkaar, waardoor rechte grenzen in de sporen ontstonden. Waarschijnlijk heb ik dit eerder voor septen aangezien. Ik besloot de gehele tabel weer te doorlopen en nu kwam ik zonder septen vrij snel bij het Bruin grondschiifje (*Discinella boudieri*) uit. Dit is een zeer zeldzame soort met vanaf 1990 slechts 5 (nu 6) groeiplaatsen in Nederland. Op internet vond ik enkele foto's van de soort en ook foto's van de microscopische kenmerken. Alles klopte nu. Verrassend was dat de soort in januari 2014 in het depot Brüggen-Bracht was gevonden tijdens een excursie door de Arbeitsgemeinschaft Pilzkunde Niederrhein. Dit betrof de eerste melding van deze soort in Nordrhein-Westfalen. De vindplaatsen liggen hemelsbreed slechts 10 km uit elkaar.

Macroscopisch:

- Uitgegroeide apothecia zittend en dicht tegen de grond gedrukt, plusminus rond met wat gegolfde rand, 0,5 tot 1,5 (2)cm in doorsnede, (purper)bruin en glad; in het midden aangehecht. Grootste deel van onderzijde eveneens glad en eveneens bruin. Geen haren aanwezig.

Microscopisch

- Sporen spoelvormig en glad, $10 - 15 \times 3 - 4,5$ (5) μm . Sommige sporen bevatten enkele oliedruppels die tegen elkaar gedrukt worden, waardoor in enkele gevallen rechte afscheidingen lijken te ontstaan.
- Asci $80 - 120 \mu\text{m} \times 7 - 9$ (12) μm (in literatuur tot 13 μm). Melzers negatief (J).
- Parafysen even lang als asci, erg slank (0,5 – 1 μm) en deels gekromd; aan de top iets verbreed tot 3 μm . Sommige toppen vertonen grillige vormen.
- Hyfen vrij dik en worstvormig, $20 - 60$ (70) $\times 6 - 10$ (15) μm .

Literatuur.

L. Hansen en H. Knudsen, Nordic Macromycetes Vol. 1, Nordswamp, Kopenhagen, 2000.

R.W.G. Dennis, British Ascomycetes, 3rd edition, A.R. Gantner Verlag KG, Vaduz, 1978

M.B. Ellis & J.P. Ellis, Microfungi on miscellaneous substrates, an identification handbook, new enlarged edition, The Richmond Publishing Co. Ltd., Slough, 1998.

Pilzkartierung im Naturschutzgebiet "Brachter Wald" Stand 31.12.2014: <http://www.bender-coprinus.de/apn-homepage/>

Verspreidingsgegevens mossen, korstmossen, Paddenstoelen en kiezelwieren, april 2015, <http://www.verspreidingsatlas.nl/>

Het geslacht *Leccinum* in West- en Centraal-Europa

<http://www.entoloma.nl/html/leccinum> Den Bakker & Noordeloos 2009

vertaald door Reimund Salzmann en kritisch bekeken door Piet Kelderman en Henk Henczyk.

Morfologische studies, gecombineerd met moderne moleculaire methoden hebben bewezen dat het aantal soorten veel lager is dan in de recente literatuur wordt vermeld. De huidige sleutel is gebaseerd op deze studies.

Sleutel tot de soort

1	Na doorsnijden van het vruchtlichaam vlees meestal met duidelijk grijs tot zwarte vlekken	2
1*	Na doorsnijden van het vruchtlichaam vlees meestal zonder grijs tot zwarte vlekken, hooguit na vele uren	9
2	Poriën geel	<i>L. crocipodium</i>
2*	Poriën witachtig of met een grijsachtige of bruinachtige kleur	3
3	Vooraf bij jonge vruchtlichamen hoedhuid aan de rand meestal over de buisjeslaag uitstekend; kleur van de hoed meestal roodachtig of oranje, zelden roze of geel-oker.	4
3*	Hoedhuid aan de rand zelden over de buisjeslaag uitstekend; kleur van de hoed bruin, geelbruin of grijsbruin.	8
4	Schubben op de steel wit, bruin of rood, in een volgroeid vruchtlichaam vaak bijna zwart; caulocystiden met roodbruine kleur; geassocieerd met loofbomen.	5
4*	Schubben op de steel bruin of zwart, caulocystiden met grijsachtig pigment; geassocieerd met naaldbomen of berk.	6
5	Steel met al op jonge leeftijd roodachtige schubben, donkerder met de leeftijd; hoed roodbruin, gedroogd overgaand in donkerbruin.	<i>L. aurantiacum</i>
5*	Steel jong met witte schubben, die later slechts lichtjes donkerder worden; hoed oranje, steeds bleek bij gedroogt materiaal.	<i>L. albotipitatum</i>
6	Hoed oranje tot bruinoranje, de grotere caulocystidia utriform of spoelvormig, vaak ook lageniform; Geassocieerd met berk (<i>Betula</i>).	<i>L. versipelle</i>
6*	Hoed bruin tot roodbruin; grotere caulocystidia clavaat; geassocieerd met naaldbomen (<i>Pinaceae</i>).	7
7	Hoed roodbruin; geassocieerd met den (<i>Pinus</i>), zelden met spar (<i>Picea</i>).	<i>L. vulpinum</i>
7*	Hoed dof bruin, bij spar (<i>Picea</i>).	<i>L. piceinum</i>
8	Oppervlak van de hoed bij jonge vruchtlichamen met fijne rimpels (rugulose); hoedhuid een palissadeachtig	<i>L. pseudoscabrum</i>

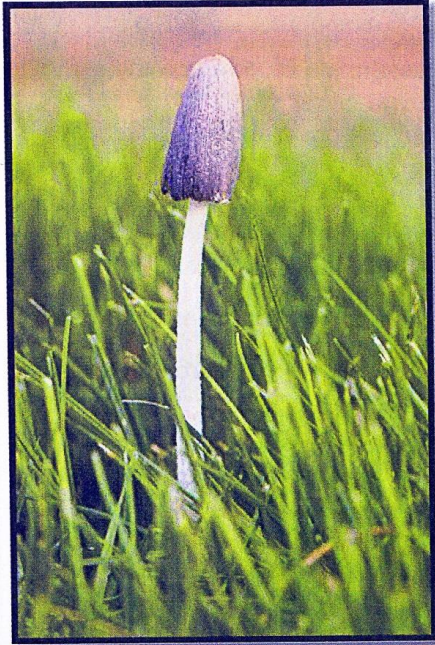
	trichoderm van brede, clavate elementen, geassocieerd met Hazelaar (<i>Corylus avellana</i>) of Haagbeuk (<i>Carpinus betulus</i>).	
8*	Oppervlak van de hoed bij jonge vruchtlichamen kaal; hoedhuid een cutis met cilindrische elementen, geassocieerd met populier (<i>Populus</i>).	<i>L. duriusculum</i>
9	Hoedhuid met cylindrocysts (ketens van sterk gelede cilindrische op cystiden gelijkende eindcellen); steelbasis vaak met blauwgroene vlekken.	10
9*	Hoedhuid meestal zonder duidelijke cylindrocysts; steelbasis met of zonder blauwgroene vlekken.	11
10	Steel met vrij grove schubben waardoor de steel een bijna wollig uiterlijk krijgt; hoed gelijkmatig gekleurd; elementen van de hoedhuid vaak vrij breed, Q-waarde van de sporen gemiddeld > 3,0.	<i>L. cyaneobasileucum</i>
10*	Schubben op de steel klein, contrasterend met blekere achtergrond; oppervlak van de hoed afwisselend met lichtere en donkere strepen en vlekken; hoedhuid is een cutis, vaak met ketens van cylindrocysts; Q-waarde van de sporen gemiddeld < 2.8.	<i>L. variicolor</i>
11	Oppervlak van de steel donker grijsachtig bruin tot bijna zwart met dezelfde kleur schubben.	<i>L. melaneum</i>
11*	Oppervlak van de steel bleek, contrasterend met donkere schubben, of anders met licht gekleurde schubben	12
12	Q-waarde van de sporen gemiddeld > 3,0; caulocystiden groot, clavaat; steelbasis zonder blauwe vlekken.	<i>L. scabrum</i>
12	Q-waarde van de sporen gemiddeld < 3,0; zonder clavate caulocystiden, met of zonder blauwe vlekken in de basis van de steel.	13
13	Caulocystiden clavaat tot lageniform; basis van de steel zonder blauwe vlekken.	<i>L. rotundifoliae</i>
13*	Caulocystiden bijna lageniform met een gekronkelde (flexuous) nek of urnvormige (utriform), zelden clavaat; basis van de steel met of zonder blauwe vlekken.	14
14	Steel met nogal grof wratachtige of donzige schubben; caulocystiden vaak lageniform met flexuous nek; elementen van de hoedhuid met intracellulair pigment; hoed wit of licht bruin, oud vaak met blauwachtig groene tinten .	<i>L. holopus</i>
14*	Steel met fijne, zwartachtige of bruinachtige schubjes; caulocystiden utriform of zelden lageniform met flexuous nek; hoedhuid korstig geincrusteerd, hoed meestal bruin of grijs.	<i>L. schistophilum</i>

Wat een mooie slapjanus!

Henk Henczyk, Meidoornstraat 39, 6417 AN Heerlen

Tja, om maar meteen met de deur in huis te vallen : de Slapjanus is een inktzwam en wel een variëteit van het alom bekende Hazenpootje (*Coprinopsis lagopus*) . De

wetenschappelijke naam van de Slapjanus luidt *Coprinopsis lagopus* var. *vacillans*. Het is een zeer zeldzame paddenstoel die pas een keer in ons land is waargenomen.

Kenmerkend is de fragiele steel die bij het groeien snel in elkaar zakt. Vandaar de naam!

De Slapjanus is een van de vele nieuwe soorten die vermeld staan in de Beknopte standaardlijst van Nederlandse paddenstoelen, een actualisering van de vorige Standaardlijst uit 1995 als onderdeel van het Overzicht van de paddenstoelen in Nederland (OPN). De nieuwe lijst is een samenvatting van de enorme vorderingen in de kennis van de Nederlandse mycoflora van de laatste 20 jaar. Door het groot aantal nieuwe soorten en naamswijzigingen vanwege nieuwe taxonomische en nomenclatorische inzichten kwam de nieuwe lijst als geroepen.

Slapjanus (Foto: [Igor Hlavatý](http://www.nahuby.sk) , <http://www.nahuby.sk>).

Samengevat is het totaal opgenomen soorten gestegen van 3488 (1995) tot 5315 (2013) dat is ongeveer 40 % meer. De grote stijging in aantallen is te danken aan kleine ascomyceten met vaak onopvallende vruchtlichamen en aan 2 groepen die voor het eerst zijn toegevoegd nl. de roesten en de slijmzwammen.

	Standaardlijst 1995	Standaardlijst 2013
Basidiomyceten	2709	3181
Ascomyceten	779	1819
Roesten (nieuw)		164
Slijmzwammen (nieuw)	257 (als aanhangsel)	305

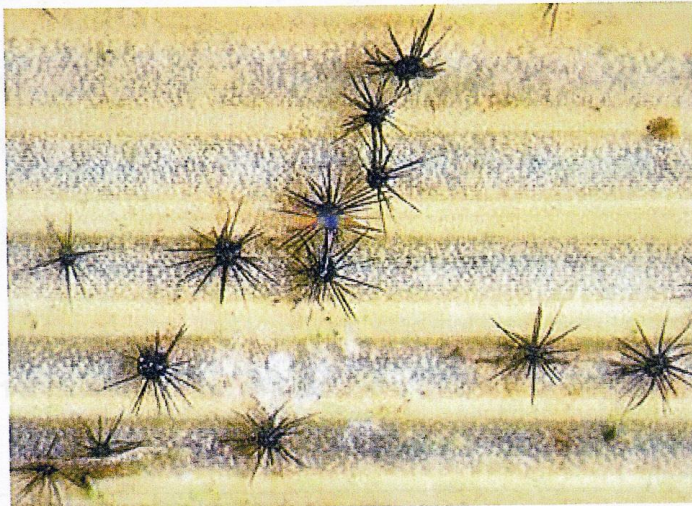
Enkele cijfers :

De nieuwe Standaardlijst 2013 is voortaan de standaard voor naamgeving in Nederland. Het is wel even wennen dat algemene soorten zoals de Bundelcollybia en de Zwerminktzwam nu niet meer *Collybia confluens* en *Coprinus disseminatus* heten, maar respectievelijk *Gymnopus confluens* en *Coprinellus disseminatus*.

De Nederlandse namen zijn gelukkig vrijwel ongewijzigd gebleven. Alhoewel ! Even oppassen : de Bloedweizwam (*Lycogala epidendrum*) heet voortaan Gewone boomwrat.

Tenslotte, ter verhoging van de amusementswaarde enkele opvallende Nederlandse namen van paddenstoelen uit de Standaardlijst 2013 :

Armoedig Sinterklaaschijfje	Komkommerwimpertolletje
Barcodezwammetje	Koukleumkwastkopje
Braillevulkaantje	Krentenpapspinragschijfje
Bolsporig keutelschijfje	Maximamenhirzswammetje
Befmenhirzswammetje	Oogziektenkogelzakjeszwam
Cladoniakralensnoerdoosje	Rechtseptige brokkelspoorzwam
Dennenrottondezwammetje	Spiraalspletig schoorsteentje
Fruitvliegsegmentzwammetje	Valse kaarslichtgordijnzwam
Holstaartflaconzwammetje	Wormsporig zee-egelzwammetje
Kleine joekelspoorzwam	Zaagsegmentatiezwammetje

Wormsporig zee-egelzwammetje (*Acanthophiobolus helicosporus*) (Foto: Jens H. Petersen).

Oprichting PSL-werkgroep hellinggraslanden Zuid-Limburg

Reimund Salzmann, Achter de Heggen 11, 6373 XB Landgraaf

Opricht 03.03.2015 door Finy Wolfs, John Leclaire, Nico Ploumen en Reimund Salzmann.

Doel:

- Mycologisch waardevolle graslanden in Zuid-Limburg vinden.
- De situatie van de mycoflora en het werk van de werkgroep in een jaarlijks rapport beschrijven en publiceren.
- Waarnemingen doorgeven aan NMV-kartering.
- Uitgebreide collectiebeschrijvingen van graslandpaddenstoelen maken en in het PSL - nieuws publiceren.
- Kaart maken van de mycologisch interessante graslanden in Zuid-Limburg.
- Beheerders informeren.
- Minimaal 4 jaar onderzoek.
- Eindrapport publiceren.

Plan van aanpak:

- Literatuuronderzoek; >70 graslanden in een excel-tabel vastgelegd .
- Waarnemingen wasplaten Zuid-Limburg vanaf 2000 opvragen bij NMV (Marc), Excel bestand.
- Specialisatie: Finy Wolfs=Wasplaten; John Leclaire=Vlekplaten; Nico Ploumen= Aardtongen, Koraalzwammen; Reimund Salzmann=Satijnzwammen; Presentaties veldkenmerken.
- Alle graslanden (excel-tabel) bezoeken en een keuze maken welke graslanden verder werden geïnventariseerd - tot juni 2015.
- Vergunningen aanvragen – juni 2015 - gelijktijdig actueel beheer opvragen en vragen of nog andere gebieden in ons onderzoek opgenomen moeten worden.
- Locatie graslanden in google-maps-kaarten vastleggen.
- Methode: -2015 maandelijks inventarisatie - augustus tot december - van alle graslanden.
  - Nieuwe keuze maken welke graslanden verder werden geïnventariseerd.
  - 2016 – 2018 maandelijks inventarisatie alle graslanden – augustus tot november

Versterking is welkom.

Inhoud:

De Grote knoflooktaailing (*Mycetinis alliaceus*) in het Kasteelpark te Elsloo. *Jo Bollen*
Winterexcursie Stammenderbos. *Henk Henczyk*

De ondergang van een Nevelzwam (*Clitocybe nebularis*). *Peter Eenshuistra*
Wintertijd en paddenstoelen. *Finy Wolfs*

Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* (FR.)Fr.) eindelijk gevonden op de
Brunssummerheide. *Reimund Salzmann*

Bruin grondschiifje (*Discinella boudieri*, (Quel.) Boud.) op de Groote Heide in Venlo.
Peter Eenshuistra

Het geslacht *Leccinum* in West- en Centraal-Europa. *Reimund Salzmann*

Dennenslijmkop (*Hygrophorus hypothejus* (FR.)Fr.) nu eindelijk gevonden op de
Brunssummerheide. *Reimund Salzmann*

Wat een mooie slapjanus! *Henk Henczyk*

Oprichting PSL Graslanden-werkgroep Zuid-Limburg. *Reimund Salzmann*